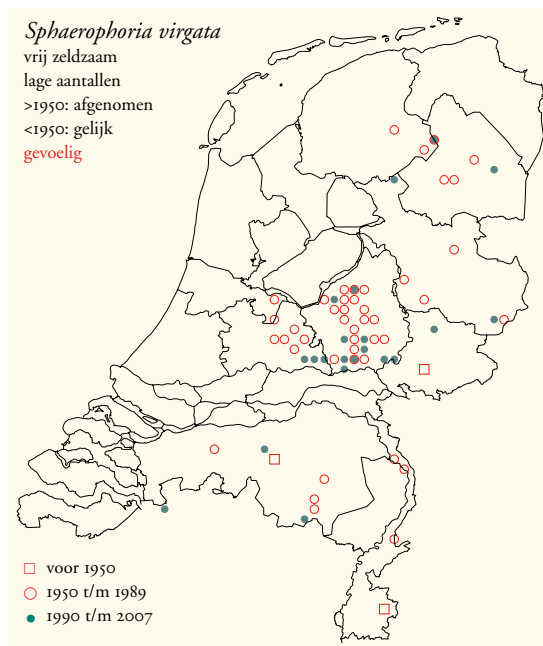

Sphagina clunipes
vrouwje op een schermbloem.

Sphagina Bronzweefvliegen

WR

Kleine slanke vliegen (4-8 mm) met knuppelvormig achterlijf, relatief grote vleugels en lange achterpoten. Van *Neosarcia* te onderscheiden door gebogen randader c. De ogen van het mannetje raken elkaar niet.

Taxonomie en determinatie

Er is lang onduidelijkheid geweest over status en herkenning van de soorten. Thompson & Torp (1986) geven een overzicht van de in Europa voorkomende soorten dat veel onduidelijkheid wegneemt. Doczkal (1995) geeft een tabel voor de vrouwtjes en Smit (2002a) voor zowel mannetjes als vrouwtjes van de Nederlandse soorten.

Verspreiding

Holarctisch genus. Thompson & Torp (1986) melden 31 palearctische, 21 nearctische en tien oriëntaalse soorten, maar sindsdien zijn er enkele nieuwe soorten uit Europa beschreven. Momenteel zijn er 17 soorten uit Europa bekend (KASSEBEER 1991, VUJIĆ 1987) en uit Nederland vijf. Uit de nieuwkomersanalyse blijkt dat drie van de vijf soorten zich in de twintigste eeuw in Nederland hebben gevestigd.

Ecologie

De larven zijn gevonden onder bast van zowel levende als dode bomen. Deze bomen staan meestal op vochtige, beschaduwde plaatsen of zelfs (deels) in het water. Op levende bomen leven de larven in rottende plekken ontstaan door sapstromen (HARTLEY 1961, ROTHERAY 1990A, 1993).

Sphagina clunipes Gewone bronzweefvlieg

WR

Grote brede *Sphagina*. Vooral het achterlijf van het vrouwtje is breed. Variabel gekleurd, maar de meeste mannetjes heb-

ben een donker achterlijf met een lichte band op rugplaatje 2 en de meeste vrouwtjes met roodbruine zweem op een donker achterlijf. Lengte 6-7 mm.

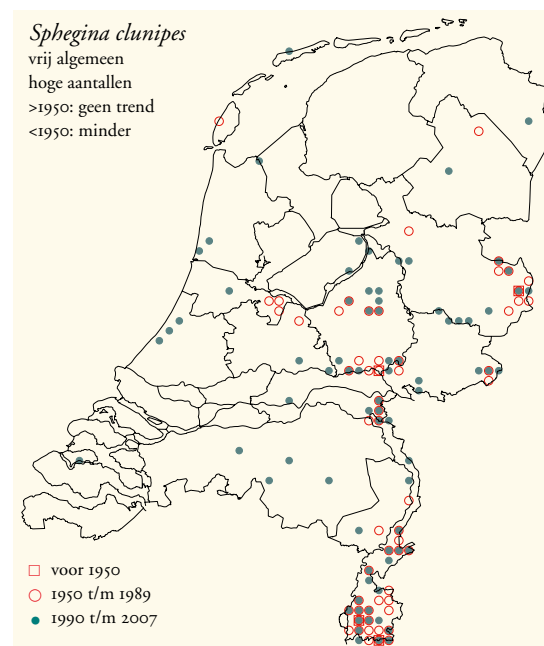
Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Van West-Europa tot in Japan. In Europa van Noord-Noorwegen tot Noord-Spanje, Zuid-Italië en Griekenland en van Ierland tot in Rusland.

In Nederland vrij algemeen in Zuid Limburg, vrij zeldzaam in het binnenland en zeldzaam in het duingebied. Pas vanaf eind jaren 1990 ook in West-Nederland waargenomen.

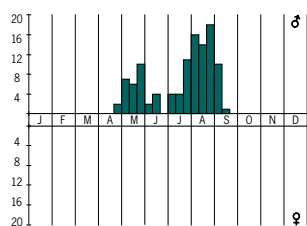
Waarschijnlijk twee generaties.

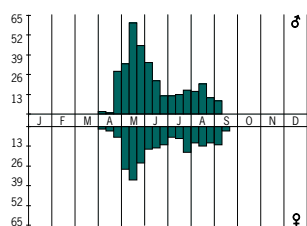
Ecologie

Vochtige loof- en naaldbossen met goed ontwikkelde kruidlaag. Ze vliegen in de schaduw, zitten op schermbloemen of vliegen eronder. Vaak vliegen mannetjes zigzaggend rond de stammen van dikke loofbomen. Ook zweven ze soms tot een meter hoogte tussen de vegetatie. Waarnemingen in het open duin, droge naaldbossen en op een kwelder geven aan dat ze grote afstanden kunnen afleggen en ook buiten hun voorkeursbiotoop voorkomen.

De larven zijn gevonden onder rottende bast van verschil-

Sphaerophoria virgata

Sphagina clunipes

lende soorten loofbomen (HARTLEY 1961, ROTHERAY 1993) en in een sapstroom van een levende iep (ROTHERAY 1990A).

Summary – Fairly common. Less common before 1950, no trend since. Moist deciduous and coniferous forest with well-developed herbaceous vegetation.

Sphegina elegans Beek-bronzweefvlieg

WR

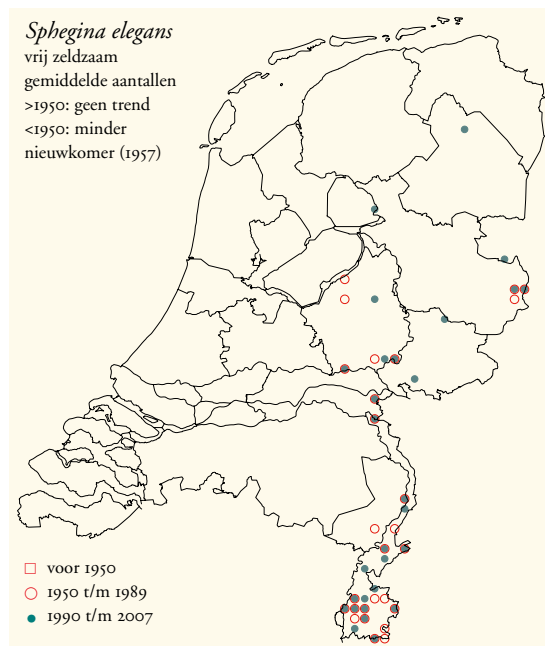
Vrij grote en slanke *Sphegina*. Variabel gekleurd, maar meestal lichter dan *S. clunipes*. Lengte 6-7 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Europees. Van Zuid-Noorwegen en Zuid-Finland tot de Pyreneeën en van Ierland tot in Rusland.

In Nederland vrij algemeen in Zuid-Limburg en zeldzaam in het binnenland. Hoewel er waarnemingen zijn van de zandgronden ten noorden van de grote rivieren, zijn er geen waarnemingen op de zuidelijke binnenlandse zandgronden (ten zuiden en westen van de Maas). De eerste acht Nederlandse waarnemingen zijn gedaan in 1957 (HOGENDIJK 1961).

Twee generaties.

Ecologie

Vochtig bos met goed ontwikkelde kruidlaag, voornamelijk loofbos. De soort vliegt vooral in de schaduw of halfschaduw langs bospaden of langs wat grotere stroompjes en beken, waar hij talrijker kan zijn dan *S. clunipes*. Hogendijk (1961) vermeldt een voorkeur voor 'botanisch rijkere' bossen dan *S. clunipes*. De vliegen zitten op schermbloemen of vliegen eronder.

De larven zijn gevonden onder vochtige bast van dode bomen (HARTLEY 1961).

Summary – Scarce. First record in 1957. Moist (mostly deciduous) forest with well-developed herbaceous vegetation, often near streams.

Sphegina nigra Roodspriet-bronzweefvlieg

WR

Kleine slanke *Sphegina*. Iets groter dan *S. verecunda*, alleen aan genitaliën (mannetjes) of vorm van eerste buikplaatje (vrouwtjes) van die soort te onderscheiden. Lengte 6-7 mm.

Verspreiding en vliegtijd

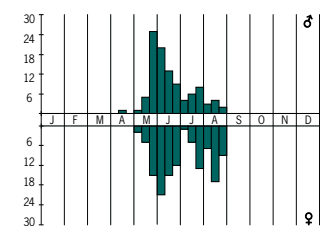
Europees. Van Nederland tot de Pyreneeën, Griekenland en Roemenië.

In Nederland zeldzaam in Zuid-Limburg en het binnenland. In het binnenland alleen in Midden-Limburg en op de Nijmeegse stuwwal. Het exemplaar uit de omgeving van Arnhem (SMIT 2002A) kon niet worden teruggevonden in een collectie.

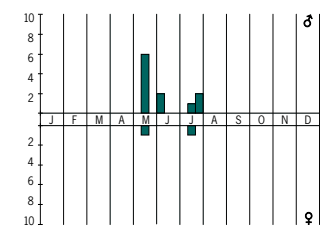
Aantal generaties onduidelijk.

Sphegina elegans vrouwtje. De voor deze soort kenmerkende gele schouderknobbels zijn goed zichtbaar.

Sphegina elegans

Sphegina nigra

Ecologie

Vochtige bossen op voedselrijke grond. Deze soort is in Nederland vooral waargenomen in vochtig beukenbos en broekbos met elzen en populieren. De vliegen zijn moeilijk op te merken tussen grote aantallen van de overige *Sphegina*-soorten, vooral *S. verecunda*. Meestal vliegen ze langs bospaden of beekoevers tussen de vegetatie. *Sphegina nigra* vliegt vaak wat dieper in de vegetatie dan de andere *Sphegina*-soorten. De onvolwassen stadia zijn onbekend.

Summary – Rare. No apparent trends. Threatened. Moist deciduous forest (mainly *Fagus* or *Alnus-Populus* forest).

Sphegina sibirica Grote bronzweefvlieg

WR

Grote slanke *Sphegina*. Donkere laatste twee tarsleedjes van de voorpoot vormen een goed veldkenmerk (WAKKIE 1993, WAKKIE & VAN STEENIS 1994). Vooral mannetjes erg slank, lijken in vlucht op een brede *Baccha*. In Nederland tot nu toe alleen de donkere (typische) kleurvorm, maar in nabije buitenland ook gedeeltelijk of geheel gele exemplaren. Lengte 7-8 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Van West-Europa tot in Oost-Siberië. In Europa van Midden-Noorwegen en Midden-Finland tot Zwitserland en van België en Nederland tot in Rusland. De soort heeft zich de afgelopen twintig jaar in West-Europa sterk uitgebreid.

Vrij zeldzaam in Zuid-Limburg, binnenland en kustgebied. Pas in 1988 voor het eerst in Nederland gevonden (VAN DER ENT & JANSEN 1990). Tot en met 2007 zijn er 60 waarnemingen uit Nederland bekend.

Aantal generaties onduidelijk.

Ecologie

Met name vochtige loofbossen, maar ook ver daarbuiten waargenomen in tuinen (VAN DER ENT & JANSEN 1990, SMIT 2002a) en

zelfs binnenshuis. *Sphegina sibirica* bezoekt vaak bloemen, zoals zevenblad. Eileg is waargenomen op dennenstammen die op vochtige grond of in water liggen (SPEIGHT 2000a, pers. obs. W. Renema).

De onvolwassen stadia zijn onbekend.

Summary – Scarce. First record in 1988, more than fifty records since. Mainly in moist forests, but also in gardens.

Sphegina verecunda Kleine bronzweefvlieg

WR

Kleine brede *Sphegina*. Meestal iets kleiner en breder dan *S. nigra*. Alleen aan genitaalkenmerken (mannetjes) of de vorm van het eerste buikplaatje (vrouwtjes) met zekerheid te herkennen. Lengte 4-5 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Noordwest-Europese soort die buiten Nederland voorkomt in Denemarken, Duitsland, België, Zuid-Engeland en Wales.

In Nederland vrij zeldzaam in Zuid-Limburg, zeldzaam in het binnenland. In het binnenland vooral waargenomen in beekdalen ten oosten van de Maas in Limburg tot aan de Nijmeegse stuwwal. De eerste waarneming stamt uit 1985 (VAN AARTSEN 1993).

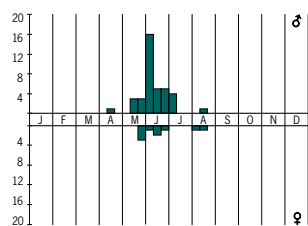
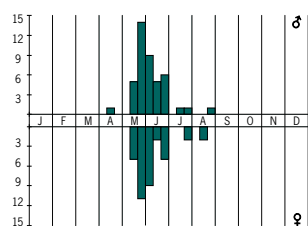
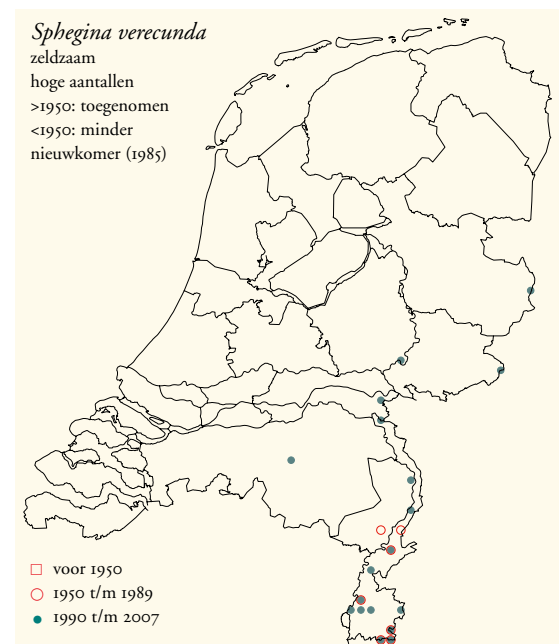
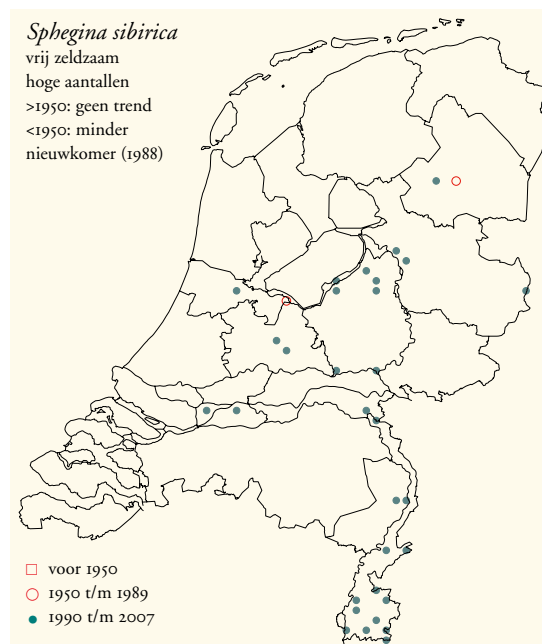
Waarschijnlijk twee generaties.

Ecologie

Vochtig beukenbos en broekbos met elzen en populieren, vaak nabij stromend water.

De imago's zijn vaak in grote aantallen langs bospaden of beekoevers te vinden tussen de vegetatie, op donkerder plekken dan andere *Sphegina*-soorten (RENEMA 1991). Ze vliegen onder witte schermbloemen (onder andere dolle kervel), waar vooral de vrouwtjes regelmatig op zitten.

De larve is gevonden onder de bast van rottend loofhout (HARTLEY 1961).

*Sphegina sibirica**Sphegina verecunda*

Summary – Rare. First record in 1985, many records since. Moist *Fagus* and *Alnus-Populus* forest, often near streams. Adults fly in more shady conditions than other *Sphegina* species.

Sphiximorpha Fopblaaskoppen

MR

Grote, slanke, zwart-met-gele zweefvliegen (12-14 mm) die op wespen en blaaskopvliegen lijken. Ze hebben lange antennen, die in tegenstelling tot *Ceriana* rechtstreeks op het voorhoofd zijn ingeplant. De antenneborstel staat op de top van het derde antennelid. De voorrand van de vleugel is verdonkerd. *Sphiximorpha*-soorten zijn van blaaskopvliegen te onderscheiden aan onder andere het aanhangsel van vleugelader 3 in cel 2.

Taxonomie en determinatie

De Nederlandse soort kan op naam gebracht worden met alle Nederlandstalige determinatiewerken. In Bradescu (1991) zijn drie Europese soorten opgenomen; Sack (1932) onderscheidt nog enkele andere soorten.

Verspreiding

Kosmopolitisch genus met tientallen soorten, voornamelijk in tropische regio's. Uit het palearctische gebied zijn zeven soorten beschreven, maar de status van sommige hiervan is onduidelijk. In Europa komen in drie of vier soorten voor. Hiervan komt alleen *S. subsessilis* in Nederland voor, de andere hebben een Zuid-Europese verspreiding en zijn hier niet te verwachten.

Ecologie

Sphiximorpha-soorten zijn bosbewoners. Voor zover bekend leven de larven in uitvloeiend sap van boomwonden.

Sphiximorpha subsessilis Grote fopblaaskop

MR

Vergeleken met *Ceriana*-soorten is het achterlijf minder cilindrisch en sterker ingesnoerd ter hoogte van segment 2 (meer een 'wespentaille'). De achterdijen zijn enigszins verdikt. Lengte 12-14 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Van West-Europa tot in Turkije. In Europa van Zuid-Zweden tot de Pyreneeën, Noord-Italië en Roemenië. In Nederland bekend van tien mannetjes en twee vrouwtjes van negen vindplaatsen uit de jaren 1952, 1964, 1966, 1968, 1984, 1994, 2002, 2003 en 2005. De enige vindplaats buiten Limburg ligt in Gelderland (de Bruuk) en dateert uit 2005. Een generatie. De Nederlandse mannetjes zijn gevonden tussen 25 april en 23 mei, de vrouwtjes op 25 mei en 5 juni. Ook in het buitenland vliegt de soort van april tot in juni

(SPEIGHT 2003A).

Ecologie

Loofbos op voedselrijke grond. De Nederlandse waarnemingen zijn van goed ontwikkelde loofbossen, behalve in De

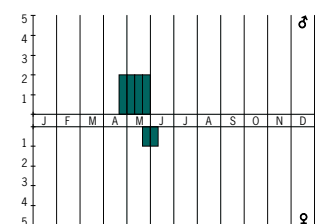
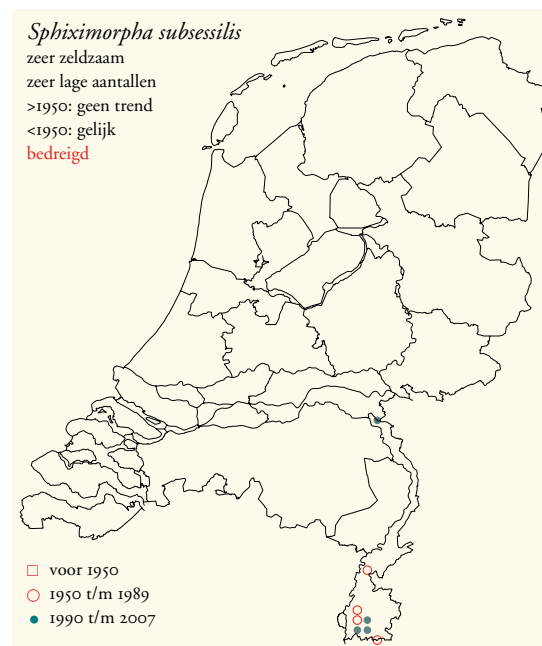
Sphiximorpha subsessilis in paring. Mannetje links.

Sphiximorpha subsessilis vrouwtje, eileggend in een spleet in boomschors.

Bruuk: hier werd een larve gevonden op een vrijstaande eik in het veen, op honderden meters afstand van het dichtstbijzijnde (eiken)bos (pers. obs. J. van Steenis). De soort kan midden in bossen op schaduwrijke plekken worden gevonden, maar ook op stammen van vrijstaande bomen. In Duitsland is de soort in oude stadsparken waargenomen en zelfs bij vrijstaande paardenkastanjes langs wegen (DZIOCK 2000).

Mannetjes bewaken territoria rond stammen van loofbomen, vaak in de buurt van uitvloeiend boomsap. Ze zitten meestal laag bij de grond of tot op meer dan twee meter hoogte op de stam (DZIOCK 2000, pers. obs. M. van Adrichem). Hiervandaan maken ze korte vluchten om andere

Sphiximorpha subsessilis